Rapid #: -19780967

CROSS REF ID: **20573403560004146**

LENDER: **ILU :: Main Library**

BORROWER: **IL4J6 :: Main Library**

TYPE:	Article CC:CCL
JOURNAL TITLE:	Studii clasice
USER JOURNAL TITLE:	Studii classice.
ARTICLE TITLE:	book review De weg des Odysseus
ARTICLE AUTHOR:	Fischer, M
VOLUME:	12
ISSUE:	
MONTH:	
YEAR:	1970
PAGES:	334-335
ISSN:	0081-8844
OCLC #:	

Processed by RapidX: 10/31/2022 10:01:10 AM

This material may be protected by copyright law (Title 17 U.S. Code)

Texas Tech University ILL

TN: 1478115 (Priority: International)

Borrower: RAPID:IL4J6

Journal Title: Studii Clasice.

Volume: 12 Issue:
Month/Year: 1970 Pages: 334-335

Article Title: book review De weg des Odysseus

Article Author: Fischer, M

1st Check	2nd Check
NFAC	Found
NOS	Where?
Other	Not Found
Initials	Initials
Date	Date

Priority: International
Call #: PA25 .S65
Location: Location: UNIV LIB--Stacks (Floor 3) Available

ILL Number: -19780967

Odyssey: odyssey.rapid.exlibrisgroup.com
Ariel:

Printed Date: 10/31/2022 8:59 AM

The copyright law of the United States (Title 17, United States Code) governs the making of photocopies or other reproductions of copyrighted materials. Under certain conditions specified in the law, libraries and archives are authorized to furnish a photocopy or reproduction. One of these specified conditions is that the photocopy or reproduction is not to be "used for any purpose other than private study, scholarship, or research." If a user makes a request for, or later uses, a photocopy or reproduction for purposes in excess of "fair use," that user may be liable for copyright infringement.

HANS-HELMUT u. ARMIN WOLF, *Der Weg des Odysseus. Tunis-Malta-Italien in den Augen Homers.* Tübingen, Verlag Ernst Wasmuth, 1968. 244 p. + 29 desene, hărți și tabele + 46 repr. fotografice (4 color) și o hartă maritimă color.

Cum se știe, încă din antichitate *Iliada* și *Odiseea* au fost obiectul unor discuții prelungite, fiind fie acceptate integral ca opere de artă, fie sever combătute, reproșîndu-li-se falsitatea informațiilor real-istorice și geografice. Problemele mari ale controversei (în forme din ce în ce mai atenuate) au rămas pînă astăzi : paternitatea celor două poeme și data întocmirii lor definitive, lista putînd fi continuată și cu alte nedumiriri. Autorii cărții pe care o semnalăm intervin în aceste probleme nedezlegate numai tangențial, ele neconstituind pentru ei decît un element ajutător în cercetare. Astfel, din schema geografică întocmită de ei,rezultă că elaborarea *Odiseei* s-ar situa în perioada marii colonizări grecești, în concordanță și cu unele recente studii social-economice ale poemului, care-i plasează compunerea în sec. al VIII-lea și definitiva elaborare în cel de-al VII-lea î.e.n.[1]

Trecînd la tema propriu-zisă a cărții, ne simțim datori a remarca faptul că, din momentul cînd începe examenul atent istoric-filologic al *Odiseei*, se conturează și poziția criticilor față de geografia poemului. Încă de la antici se poate observa o oscilare în legătură cu această problemă : este oare *Odiseea* relatarea unei călătorii reale sau rezultatul fanteziei unuia sau mai multor autori ? — Continuînd activitatea altor cercetători ai problemei, cei doi autori germani au reușit, după nouă ani de muncă de teren și în biblioteci, să închege un sistem care reconstituie traseul aventurierului antic. În ce constă acest sistem ? În primul rînd, în valorificarea strictă a tuturor datelor nautice oferite de Homer (sau de autorul poemului), incluzînd viteza de deplasare a navelor, curenții maritimi acționînd în Mediterana, vînturile din această regiune. Printr-o cercetare amănunțită — însoțită de o bună cunoaștere a textului antic — autorii au putut identifica diferitele denumiri date de Homer vînturilor (după caracteristici de viteză și direcție), să calculeze vitezele probabile atinse de navă și totodată să orienteze direcția de deplasare după curenții maritimi (toate acestea exemplar ilustrate în cîteva planșe și tabele, model de rigurozitate științifică : p. 30, 70—71, 90—91). Pe baza acestor elemente, autorii ajung la concluzia că datele oferite de Homer pot contribui la o reconstituire teoretică a rutei lui Odiseu (p. 23—31), că această rută este compatibilă cu situația reală din Mediterana, conducînd prin locuri verficabile (p. 35—65) și că ea poate fi parcursă în condițiile climatice și de navigație din textele homerice (p. 77—92).

Argumentele nu ar fi cu totul originale, avînd în vedere faptul că Victor Bérard (devenit clasic datorită alor sale *Les navigations d'Ulysse* : 4 vol. + album, Paris, 1927—1929) a ținut și el seamă de toate aceste date, dacă frații Wolf nu ar aduce în lumină o mai minuțioasă încadrare cronologică a drumului lui Odisseu, restrîngîndu-l astfel la o rută central mediteraneană, în comparație cu drumul stabilit de savantul francez : „Coloanele lui Hercule — înapoi". Printr-o cutezătoare plasare a itinerariului lui Odiseu — de altfel sugerat și prin subtitlul cărții „Tunis-Malta-Italia în ochii lui Homer" — autorii germani se lasă ademeniți și ei (ca și Bérard și alții) de anumite locuri pe care le identifică ca renumitele popasuri ale călătorului. Aici trebuie remarcat însă că autorii merg totuși ceva mai departe, căutînd să aplice unele caracterizări homerice în mod just cîtorva locuri geografice. Astfel, interpretarea acelei νῆσος πλωτή (X, 3) ca „insulă favorabilă navigației", în locul interpretării alexandrine ca „insulă plutitoare", o atașează mai ușor identificării cu Malta — insula lui Eol (p. 37). Procedînd astfel în mod consecvent, autorii oferă un tablou plauzibil al aventurilor homerice, lăsînd totuși o portiță cercetărilor viitoare.

[1] M. I. Finley, *Lumea lui Odisseu*, București, 1968, p. 68.

Se poate observa că în condițiile sistemului lor de lucru, autorii cărții pot ajunge la o datare a elaborării *Odiseei* puțin diferită de a celorlalți homerologi — sec. VIII — deci a timpului în care a trăit Homer (noi am zice timpul în care a trăit autorul ultimei versiuni a *Odiseei*). Este timpul colonizării grecești, așa încît — și autorii o subliniază — *Odiseea* primește prin datele ei topografice și o importanță istorico-politică. Ca atare — și hărțile o ilustrează —, coastele spre care ne duce versul homeric sînt în mare parte identice cu cele pe care grecii și-au plantat primele emporii în sec. VIII—VI (p. 107). Ideea pare destul de importantă spre a fi subliniată în contextul problemei dacă relatarea *geografică* a călătoriei este rezultatul unei transmiteri orale vechi, a unei povestiri marinărești sau rezultatul experienței proprii a autorului ei. Rămîne mai sigură varianta relatărilor geografice aparținînd unor navigatori de profesie, transpuse apoi în cadrul poetic al intrigii epopeei.

Tocmai aici se ivește unul din cele mai vulnerabile puncte ale sistemului construit de frații Wolf, cu toate că — prea vag totuși — ei o subliniază, și anume că transpunerea poetică, care implicit are ca urmare și prelucrarea materialului faptic, a dus în mod inevitabil la deformarea datelor tehnice ale unui astfel de itinerar. Deci, despre o încredere totală în astfel de relatări nu poate fi vorba [2], *Odiseea* rămînînd — cu toate elementele ei valoroase de ordin istoric, social, politic, etnografic, geografic etc. — prin excelență o operă de artă de valoare universală și, prin aceasta, și cu neajunsurile inerente pentru o cercetare științifică.

Dacă Homer, în fond, a fost primul care localizează călătoriile eroului său legendar, atunci încercările ulterioare de a găsi urmele lui Odisseu cu ajutorul datelor lui Homer constituie în același timp încercările de a găsi urmele lui Homer. De aceea cartea prezentată are marele merit de a purcede la o analiză sistematică a literaturii geografice homerice, de la Hesiod la L. Moulinier (*Quelques hypothèses relatives à la géographie d'Homère dans l'Odyssée*, Aix-en-Provence, 1958), analiză menită să delimiteze atît cercetarea veche de cea modernă, cît și diferitele concepții ale acesteia din urmă; în mare parte, cel puțin pentru ultimele două veacuri, teoriile sînt însoțite de hărțile autorilor lor.

Faptul că concepțiile elaborate acum un veac în legătură cu stadiul cercetării geografico-politice sau al intereselor naționale (astfel portul lestrigonilor era căutat de danezi în Yutlanda, de ruși în Crimeea, de francezi în Corsica, iar itinerarul *Odiseei* devenea în perioada colonialismului modern o înconjurare a Africii și în momentele pasionante ale cercetării polului Nord sau Sud nu puține voci făceau chiar o legătură între Odiseu și aceste locuri) sînt actualmente depășite de cercetarea științifică obiectivă a tot ceea ce ar putea contribui la elucidarea problemelor încă nebuloase, fac tocmai ca această carte să fie — atît prin ideile noi pe care le aduce, cît și prin sistemul ei de construcție — o apariție binevenită. Un exemplu îl constituie interesantul apendice compus din textul original, tradus în proză, al itinerarului lui Odisseu, presărat cu texte relatînd experiențele autorilor pe ruta lui, atît de fericit îmbinate încît se poate trece peste faptul că frumusețea versului homeric este înlocuită printr-o aparent uscată relatare maritimo-geografică reușind să evoce în schimb poezia geografică. Indicele bibliografic foarte bine pus la punct, aparatul critic corect, indicele de nume, cît mai ales planșele, fotografiile excelente și harta color completează în mod fericit această curajoasă și erudită încercare științifică.

În afara faptului că o asemenea carte constituie, fără îndoială, o prezență de apreciat în literatura de specialitate, ea este în același timp și impuls pentru noi cercetări filologice, geografice sau arheologice care să confirme cele enunțate sau — așa cum se întîmplă deseori în cercetarea științifică — să le pună la îndoială, aducînd altele noi.

Ladislau Fischer

[2] O face cu un scepticism îndreptățit V. Bérard, *Les navigations d'Ulysse*, vol. IV, p.99.